

ינואר 2023

מסמך מדיניות: משמעות קווי היסוד וההסכמים הקואליציוניים של הממשלה ה-37 בישראל על הגדה המערבית

עם כינון הממשלה ה-37 ופרסום קווי היסוד וההסכמים הקואליציוניים עולה בבירור כי פניה של מדינת ישראל לסיפוח הגדה המערבית בניגוד לדין הבינלאומי שכן הם כוללים את הכוונה להחלת ריבונות, קרי לספח את הגדה המערבית.¹

להערכתנו, אף על פי שהחלת סיפוח מוצהרת באמצעות חקיקת חוק המחיל את הריבונות הישראלית בגדה המערבית לא צפויה להתרחש בשל שיקולים בינלאומיים, אם בוחנים את שלל הצעדים שהוסכם עליהם התמונה הנגלית היא של סיפוח ללא הצהרה רשמית. מכוונה זו, שמאחוריה עומדת אידאולוגיה פוליטית מובהקת, נובעים כל הצעדים המפורטים.

ראוי לציין, שהפירוט המופיע בהסכמים הקואליציוניים הינו חריג ביחס להסכמים קודמים ומעיד על תכניות עבודה סדורות הבאות לכדי ביטוי. אומנם הסבירות שהסכמים אלו ימומשו במלואם היא נמוכה, אך הם מספקים תמונה ברורה של המטרות, הכוונות וסדרי העדיפויות של הממשלה הנוכחית. במסגרת זו הובטחה העברת תקציבי עתק לצורך הרחבה וביסוס מפעל ההתנחלויות וכן החלה נרחבת של המשפט, השיפוט והמינהל הישראליים על הגדה אשר יהוו נדבך נוסף בקיבוע השליטה והנוכחות הישראלית שם.

מאחורי הצעדים המתוכננים עומדת כוונה מוצהרת לעודד אזרחים ישראלים לעבור ולהתנחל מעבר לקו הירוק, תוך הפרה בוטה של סעיף 49 של אמנת ג'נבה הרביעית. כוונה זו עולה בבירור מקווי היסוד של הממשלה הנפתחים בהצהרה הבאה: "לעם היהודי זכות בלעדית ובלתי ניתנת לערעור על כל מרחבי ארץ ישראל. הממשלה תקדם ותפתח את ההתיישבות בכל חלקי ארץ ישראל - בגליל, בנגב, בגולן וביהודה ושומרון". הצהרה זו בדבר זכות בלעדית לכאורה של העם היהודי מבססת את העליונות היהודית כשיקול המרכזי בכל פעולותיה של הממשלה בשטחים הכבושים ובתוך ישראל.

במסמך זה נציג בקצרה את המגמות והצעדים המתוכננים לפי ההסכמים וננתח את השפעתם על מצב זכויות האדם של התושבים המוגנים בשטח הכבוש: סיפוח, הרחבת התנחלויות, צמצום האחריותיות של כוחות הביטחון והמתנחלים וצמצום המרחב הדמוקרטי בתוך גבולות ישראל הריבונית.

¹ בפועל, אין הבדל רב בין המונחים החלת ריבונות וסיפוח. המשמעות של שניהם היא שהשטח המסופח או שעליו מוחלת הריבונות, הופך לשטח ישראלי לכל דבר ועניין. נציגה הרשמיים של ישראל מעדיפים להשתמש במונח החלת ריבונות, כיוון שפעולת הסיפוח (annexation) היא פעולה אסורה על פי המשפט הבינלאומי. ראו: פרופ' עמיחי כהן, "כל מה שרציתם לדעת על החלת ריבונות", המכון הישראלי לדמוקרטיה, יוני 2020.

בהסכמים עם המפלגות השונות ובקווי היסוד לממשלה אין ולו התייחסות בודדת לזכויותיהם של הפלסטינים תושבי הגדה המערבית, לאור זאת אנו מסיקים שקרוב לוודאי כי ממשלת ישראל לא תעניק להם מעמד אזרחי.

א. סיפוח הגדה המערבית לישראל

החלת ריבונות שמשמעותה סיפוח מופיעה מפורשות בהסכמים עם סיעת הציונות הדתית וסיעת נעם.² גם ללא הצהרה רשמית, קידום בפועל של סיפוח של הגדה מתוכנן להתרחש באמצעות שינויים מבניים באופן פעולת השלטון הצבאי, השלמת החלה של החקיקה הישראלית בגדה המערבית על ישראלים בלבד, הסדרה של כל הבנייה הבלתי מורשית בהתנחלויות ובמאחזים והרחבה מאסיבית של מפעל ההתנחלויות תוך נישול פלסטינים מאדמותיהם.³

1. שינויים מבניים באופן פעולת השלטון הצבאי

שר נוסף במשרד הביטחון: לקראת הקמת הממשלה תוקן חוק יסוד הממשלה על מנת לאפשר את מינויו של שר נוסף במשרד הביטחון, ועם כינונה מונה לתפקיד ח"כ בצלאל סמוטריץ'.⁴ השר קיבל סמכות על מתאם פעולות הממשלה בשטחים והמינהל האזרחי, הפקעת הייעוץ המשפטי בנוגע לגדה המערבית מידי הצבא (ע"י הקצאת תקנים של אזרחים שימלאו מעתה תפקיד זה ויהיו בגדר עובדי השירות הציבורי הישראלי, על כל המשתמע מכך מבחינת חובת הנאמנות שלהם), הכפפתו לשר וכן אישור תגובות המדינה לבג"ץ בעתירות העוסקות בענייני הגדה המערבית.⁵ משמעות הסמכויות החדשות היא פוליטיזציה נוספת של היבטים מרכזיים בשלטון הצבאי על הגדה המערבית והעברת פונקציות מרכזיות ממנו לידיים אזרחיות. למעשה זהו פירוק המסגרת המשפטית בה מנוהלת השליטה על הפלסטינים והפרת החוק הבינלאומי על ידי שחרור המפקד הצבאי מסמכויות השלטון השמורות לו באופן בלעדי. הלכה למעשה הוקם מעין תפקיד של מושל לגדה המערבית, שעל פי ההסכמים הקואליציוניים, בידי אמורות להיות כל הסמכויות השלטוניות, למעט פונקציות מבצעיות של שימוש בכוח צבאי. כלומר, עניינים מבצעיים-בטחוניים ומדיניות הקשורה אליהם יישארו בסמכותו של המפקד הצבאי (אלוף פיקוד מרכז), הכפוף לשר הביטחון.

במצב עניינים זה השיקול המנחה העיקרי יוסת - לא רק בפרקטיקה, אלא כעת גם במדיניות רשמית - מהגנה על טובת האוכלוסייה המוגנת (הפלסטינים תושבי הגדה המערבית), כמתחייב מהדין הבינלאומי, לעבר קידום אינטרסים מדיניים ואסטרטגיים של המעצמה הכובשת (ישראל) לטובת אזרחיה שלה, תוך הגשמת חזון העליונות היהודית שממשלה זו חרטה על דגלה.

המשרד למשימות לאומיות: למשרד זה, שח"כ אורית סטרוק ממפלגת הציונות הדתית מונתה לעמוד בראשו, תועבר החטיבה להתיישבות שמהווה את הגוף הממונה על הקמת ההתנחלויות וביסוסן מטעם הממשלה.⁶

² סעיף 118 להסכם עם סיעת הציונות הדתית וסעיף 26 להסכם עם סיעת נעם.

³ בנוסף להסכמים מבטיחים גם שליטה בעיצוב הנרטיב ההיסטורי והזיקה לאדמות הגדה: רשות העתיקות והמועצה לשימור אתרי מורשת יעברו לסמכות שר המורשת ממפלגת עצמה יהודית ויעניקו כלים רבי עוצמה לחיזוק נרטיב יהודי-ציוני ולמחיקת הזהות הפלסטינית מהמרחב. ראו סעיפים 97, 121 ו-144 בהסכם עם סיעת עצמה יהודית וכן מינוי שר לענייני מורשת מטעם הסיעה והעברת היחידות הבאות תחת סמכותו: רשות העתיקות, המועצה לשימור אתרי מורשת ותקנות התמיכות לעמותות ומסודות ציבור בפיתוח מורשת.

⁴ חוק יסוד: הממשלה (סעיף 11) מיום 27 בדצמבר 2022, וכן סעיף 6.4 לנספח התפקידים להסכם הקואליציוני בין הליכוד לציונות הדתית.

⁵ נספח התפקידים להסכם הקואליציוני בין הליכוד לציונות הדתית סעיף 21.

⁶ סעיף 122 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית.

בנוסף, יוקצו למשרד תקציבי עתק לצורך פיתוח מאסיבי של תשתיות ושיפור איכות החיים בהתנחלויות, תכנית חומש ייעודיות⁷ ועוד.⁸ משמעותה של הרחבת הסמכויות ושטחי הפעולה של המשרד היא הרחבה והעמקה של מדיניות העדפה ברורה של האוכלוסייה היהודית, עצירת פיתוח פלסטיני, הפרדה בין שתי האוכלוסיות - היהודית והפלסטינית.

ריכוז סמכויות האכיפה: לקראת הקמת הממשלה תוקנה פקודת המשטרה על מנת לאפשר הרחבת סמכויות לשר לביטחון לאומי בכל הקשור לקביעת מדיניות וסדרי עדיפויות תוך פגיעה בעצמאות המשטרה, ועם כינונה מונה לתפקיד ח"כ איתמר בן גביר העומד בראש סיעת עצמה יהודית.⁹ ריכוז גופי האכיפה תחת המשרד לביטחון לאומי והרחבת סמכויות השר. בין הגופים שיעברו לסמכותו: משטרת ישראל, מג"ב כגוף אכיפה נפרד, הרשות לאכיפה במקרקעין, הסיירת הירוקה, המשטרה הירוקה והרשות הלאומית לביטחון קהילתי.¹⁰ גופים אלה הם בעלי סמכות פעולה ואכיפה בגדה המערבית וברושלים המזרחית בהיבטים הקשורים למרחב האישי והציבורי. משמעות המהלך הצפויה היא הרחבה משמעותית באכיפה סלקטיבית כנגד הפלסטינים.

2. השלמת החלה של חקיקה ישראלית על ישראלים (בלבד) בגדה המערבית

בהסכמים הקואליציוניים ובנספחיהם מופיעים סעיפים הנוגעים לחקיקה שיטתית שנועדה להרחיב את תחולת החוק הישראלי באופן פרסונלי על אזרחים ישראלים המתגוררים בגדה המערבית, וליצור השוואה של המסגרת החוקית שחלה עליהם לזו שחלה על אזרחי ישראל המתגוררים בשטחה הריבוני.¹¹ גם אם מהלך זה יתבצע באמצעות חקיקה צבאית (צווים צבאיים שיוציא המפקד הצבאי) משמעותו העמקה ומיסוד של שתי מערכות דינים שונות החולשות על אותה יחידה גיאוגרפית: האחת, אזרחית, המעניקה קשת רחבה של זכויות והגנות וחלה על המתנחלים והאחרת, צבאית, המעניקה הגנות מצומצמות בלבד וחלה על הפלסטינים. מדובר בביסוסה של מערכת דינים שאינה רק נפרדת ובנדלת, אלא גם כזו שנועדה לבסס את השליטה הישראלית על משאבי השטח הכבוש ואת השליטה והדיכוי של קבוצה לאומית אחת בידי האחרת מתוך כוונה לשמר את השליטה והדיכוי הללו – מהלך זה עונה להגדרה המשפטית של פשע האפרטהייד.

ב. הרחבה מאסיבית של מפעל ההתנחלויות ועידוד ישראלים לעבור להתגורר בשטח הכבוש

הסדרת בנייה בלתי מורשית¹² - מאחזים והתנחלויות: הממשלה צפויה לקדם באופנים שונים הסדרה של כלל הבנייה הבלתי מורשית הישראלית בגדה המערבית - מאחזים בלתי מורשים, חוות חקלאיות, מאחזי רועים, שכונות והרחבות בהתנחלויות, כולל מקומות שהוקמו על קרקע פלסטינית בבעלות פרטית ואין להם אופק הסדרה

⁷ סעיף 123 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית.

⁸ למשל סעיפים 120 ו-130 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית.

⁹ סעיף 5.1 לנספח התפקידים להסכם הקואליציוני בין הליכוד לעצמה יהודית.

¹⁰ סעיף 5.1.6 לנספח התפקידים להסכם הקואליציוני בין הליכוד לעצמה יהודית.

¹¹ סעיף 21.6 לנספח התפקידים להסכם הקואליציוני בין הליכוד לציונות הדתית וסעיף 96 להסכם בין הליכוד ועצמה יהודית.

¹² בעוד שעל פי הדין הבינלאומי הקמת התנחלויות היא בלתי חוקית, הדין בישראל אינו אוסר על הקמת התנחלויות בשטח הכבוש. ממשלת ישראל מתייחסת להקמת התנחלויות באישור הדרג המדיני כדבר חוקי. התנחלויות שהוקמו ללא אישור הדרג המדיני נקראות "מאחזים בלתי מורשים", וכלל הבנייה כגון שכונות והרחבות בהתנחלויות מכונה "בנייה בלתי מורשית". יודגש שבנייה בלתי מורשית הינה בלתי חוקית גם על פי הדין הישראלי. חלק ניכר מהמאחזים והבנייה הבלתי מורשית הוקמה בקרקעות בבעלות פלסטינית פרטית.

חוקי על פי הדין הקיים.¹³ רבים מהמאחזים הוקמו בכוונת מכוון במיקום שמטרתו מניעת פיתוח פלסטיני וקטיעת רצף גיאוגרפי בין מקומות יישוב פלסטינים.

הרחבה מאסיבית של פרויקט ההתנחלות: סעיפים רבים (numerous) בהסכמים מציגים תכנית עבודה מפורטת להרחבה, ביסוס והעמקה של מפעל ההתנחלויות כולל תקציבי עתק ותקנים לכוח אדם שייעודו לצורך זה. בין אלה ניתן למנות את התוכניות לפיתוח כבישים;¹⁴ תוכניות לפיתוח וחיזוק ההתנחלויות לרבות תוכניות ייעודיות להרחבת ההתנחלות בחברון;¹⁵ תקצוב בסדר גודל עצום של החטיבה להתיישבות והסדרת מעמדה;¹⁶ שיפור שירותים ואיכות חיים;¹⁷ הסרת חסמים לבנייה ולהקמה של התנחלויות והבאה בחשבון של צרכי מפעל ההתנחלויות במסגרת הליכי תכנון ארציים;¹⁸ השוואת תנאים לחקלאים ועידוד חקלאות ישראלית בשטחי C¹⁹ ושמירה על שטחים פתוחים.²⁰ מעבר לכך סוכם כי יינתנו הטבות מס למתנחלים וכן הכללת חלק מההתנחלויות בתוכניות המעניקות סיוע או העדפה כלכלית.²¹

מן המקבץ עולה כי הממשלה מכוונת ליצור תמריצים שנועדו לעודד אזרחים ישראלים לעבור להתגורר בגדה המערבית הכבושה, תוך הפרה בוטה של הוראות הדין הבינלאומי.

ההסכמים כוללים גם התחייבות לחדש את הליכי רישום המקרקעין בגדה אשר הוקפאו עם כיבוש הגדה בידי ישראל ב-67'.²² לצעד זה, המקבע את הסדרי רישום הבעלות על קרקעות הגדה, השלכות משמעותיות על זכויות הקניין של הפלסטינים בשטחים – בהינתן הגישה המשפטית שישראל מחילה על הוכחת בעלות (השונה מזו שקדמה לכיבוש הישראלי), והיעדר הגישה של פלסטינים לבסיסי הנתונים הרלבנטיים – הוא צפוי להביא לנישול בהיקף עצום של פלסטינים מזכויותיהם הקנייניות, מדובר בשינוי רחב היקף וארוך טווח בשטח הכבוש. עוד הוסכם על שינוי תחיקת הביטחון כך ש'נכסי אויב' יושבו לבעליהם היהודיים או צאצאיהם.²³ מדובר בנכסים ואדמות שהיו בבעלות יהודית לפני 1948 והיום מחזיקים בהם פלסטינים או שהממונה על הרכוש הנטוש מחזיק בהם כנאמן. זאת באופן דומה להסדר שכבר חל בירושלים המזרחית ומשמש ככלי מרכזי לנישול פלסטינים מנכסיהם ולהרחבת התנחלויות. מיותר לציין שחוק זה אינו חל כלפי נכסים שהיו בבעלות פלסטינית בירושלים המערבית ואינו צפוי לחול על נכסים שהיו בבעלות פלסטינית בתחומי ישראל הריבונית.

¹³ יוקם צוות שרים להסדרת המאחזים ("ההתיישבות הצעירה ביו"ש") שבראשו יעמוד ראש הממשלה - סעיף 6 לנספח להסכם הקואליציוני בין הליכוד לעצמה יהודית וסעיף 9 לנספח להסכם הקואליציוני בין הליכוד לציונות הדתית. בנוסף: סעיפים 119, 131 ו-149 להסכם הקואליציוני בין הליכוד לציונות הדתית; סעיף 151 להסכם הקואליציוני בין הליכוד לעצמה יהודית; סעיף 180 להסכם הקואליציוני בין הליכוד לש"ס וסעיף 3 להסכם בין הליכוד לאגודת ישראל. בנוסף, ביטול חוק ההתנתקות והסדרת המאחז חומש: בסעיף 124 להסכם עם הציונות הדתית, סעיף 119 להסכם עם עצמה יהודית וסעיף 28 להסכם עם נעם; וכן קידום מתווה ההתנחלות אביתר: סעיף 125 להסכם עם הציונות הדתית, סעיף 149 להסכם עם עצמה יהודית וסעיף 29 להסכם עם נעם.

¹⁴ סעיפים 129 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית; סעיף 98 להסכם בין הליכוד לעצמה יהודית וסעיף 27 בהסכם עם נעם.

¹⁵ סעיפים 123, 126, 143 ו-150 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית; סעיפים 145 ו-150 להסכם בין הליכוד לעצמה יהודית.

¹⁶ סעיף 122 להסכם הקואליציוני בין הליכוד לציונות הדתית.

¹⁷ סעיפים 120, 130 ו-138 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית; סעיפים 96, 105 ו-148 להסכם בין הליכוד לעצמה יהודית.

¹⁸ סעיפים 121, 132 ו-133 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית וסעיפים 96 ו-118 להסכם בין הליכוד לעצמה יהודית.

¹⁹ סעיפים 140 ו-149 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית; סעיפים 143 ו-147 להסכם בין הליכוד לעצמה יהודית.

²⁰ סעיפים 138, 150 ו-155 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית; סעיף 143 להסכם עם עצמה יהודית; סעיף 3 להסכם בין הליכוד לאגודת ישראל.

²¹ סעיפים 136, 137 ו-143 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית; סעיפים 145 ו-168 להסכם בין הליכוד לעצמה יהודית; וסעיף 2 להסכם בין הליכוד לאגודת ישראל.

²² סעיפים 132 ו-139 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית.

²³ סעיף 127 להסכם בין הליכוד לציונות הדתית.

הרחבת התנחלויות, בניית תשתיות מסיבית, הקצאת אזורים נרחבים לצורך חקלאות ורעייה לידי מתנחלים פירושה בראש ובראשונה דחיקה של התושבים הפלסטינים משטח C לצד נישול פלסטינים בעלי זיקה לקרקעות ופגיעה בזכות הקניין, לצד פגיעה בזכויות נוספות. כך למשל, סגירת שטחים נרחבים לכניסת פלסטינים לצד מערכות כבישים המשרתות בעיקר את צרכיה של אוכלוסיית המתנחלים, וכן מניעת פיתוח פלסטיני יצרו באופן דרמטי את חופש התנועה של הפלסטינים במרחב וביתרו למקטעים מבודדים את שטחי הגדה שבהם חיים פלסטינים.

ג. צמצום האחריות של כוחות הביטחון והמתנחלים

תחת אצטלה של משילות וביטחון הממשלה תפעל לפגוע בגופים, במסגרות ובהסדרים שנועדו להבטיח אחריות של כוחות הביטחון הישראליים ואכיפת חוק על אזרחים ישראלים שפוגעים בפלסטינים. בכך השלטון יבקש להתנער מחובתו הבסיסית להגן על התושבים הפלסטינים בשטח הכבוש ולהרחיב את החסינות למי שפוגעים בפלסטינים. היעדר אחריות ופטור גורף ממתן הדין עלולים להביא להתגברות מעשי האלימות והפגיעות בפלסטינים.

הדברים באים לידי ביטוי בראש ובראשונה בקווי היסוד של הממשלה החדשה שלפיהם היא תפעל ל"חיזוק כוחות הביטחון ומתן גב לחיילים ולשוטרים". לפי ההסכמים הממשלה תפעל לחוקק עיגון והרחבה של חסינות לחיילים הפוגעים בפלסטינים וברכושם²⁴ (חשוב לציין שבפועל חסינות כזו קיימת גם כיום: פחות מאחוז מהתלונות מגיעות לכדי כתב אישום)²⁵.

כאמור, במסגרת שינוי פקודת המשטרה הוענקו לשר לביטחון לאומי (ח"כ בן גביר) סמכויות נרחבות, כולל קביעה של סדרי העדיפויות ומדיניותה של המשטרה.²⁶ סמכויות אלה מאפשרות לשר להתערב גם במדיניות חקירה וניתן לטעון שאף בהעמדה לדין של אזרחים ישראלים שפוגעים בפלסטינים, להרחיב את החסינות שממנה נהנים מבצעי עבירות כאלה ואף להפכה לחסינות מוצהרת.²⁷ בנוסף, בהסכם הקואליציוני נקבע כי השר לביטחון לאומי יבחן מחדש את הוראות הפתיחה באש של המשטרה ותינתן לו הסמכות לשנותם.²⁸

צמצום האחריות הינו נדבך משמעותי בשאיפה להרחיב את השליטה הישראלית תוך הדרה ונישול הפלסטינים מכיוון שהוא מייצר מציאות בה הם חשופים לפגיעה וחייהם הופכים הפקר. זאת, תוך כדי שימוש ציני של השלטון הישראלי בשפה של צרכים ביטחוניים ושלטון החוק שמאחוריה אין ולו דבר עם החובה להגן על ביטחונם של התושבים המוגנים. כך, במסווה של משילות מבססים את העליונות היהודית בשטח הכבוש כנדבך ביישום הסיפוח.

²⁴ סעיף 115 להסכם בין הליכוד לעצמה יהודית.

²⁵ אכיפת חוק על חיילים החשודים בפגיעה בפלסטינים וברכושם, דף מידע, יש-דין, דצמבר 2022.

²⁶ סעיף 5.1.1 בנספח להסכם בין הליכוד לעצמה יהודית.

²⁷ סעיף 78. בהצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (סמכויות), התשפ"ג-2022, עבר בקריאה ראשונה ב-19.12.2022.

²⁸ סעיף 103 להסכם בין הליכוד לעצמה יהודית. ראו גם סעיף 104 להסכם בין הליכוד ועצמה יהודית המתייחס להרחבת תחולת חוק דרומי (חוק הפטור מאחריות פלילית מי שפוגע בפורץ לבית, לעסק או למשק חקלאי) גם למקרים של פריצה לבסיסי הצבא, שטחי אימונים ו/או לתחנות משטרה ומתקנים ביטחוניים.

ד. צמצום המרחב הדמוקרטי בתוך גבולותיה של ישראל הריבונית

עד היום, ריסון פעולות השלטון למהלכים בלתי חוקיים בשטחים הכבושים ופגיעה בזכויות האדם של הפלסטינים החיים בהם, נעשה בתוך ישראל באמצעות עבודתם של ארגוני חברה אזרחית ופעולותיה של מערכת המשפט הישראלית. אף על פי שמידת הריסון שהושג הינה מוגבלת, קיומם של כלבי שמירה (watchdog) הכרחי כדי לבקר את פעולות השלטון, להגביל את כוחו ולמנוע פגיעה בזכויות מיעוטים או חסרי זכויות אזרחיות כמו הפלסטינים תושבי השטחים הכבושים. **הממשלה החדשה שואפת לשינוי משטרי הכולל דיכוי של מערכות האיזונים והבלמים שנועד בכדי לאפשר לה להוציא לפועל, בין היתר, את מדיניות הסיפוח.**

השינוי המשטרי יבוא לידי ביטוי בהחלשה משמעותית של הרשויות, הגופים והמוסדות האמורים לבלום ולאזן את צעדי הממשלה. הרפורמה המתוכננת במערכת המשפט,²⁹ לצד חקיקת פסקת ההתגברות,³⁰ תגרום לפגיעה ממשית ביכולתו של בית המשפט לבקר את הממשלה. הפיכת הייעוץ המשפטי למשרת אמון אשר ממונה ישירות על ידי נבחרי הציבור,³¹ ועל-כן בעל מחויבות להם, במקום מינוי מקצועי באמצעות מכרז על ידי המשרד הרלוונטי כנהוג כיום, מהווה גם היא החלשה משמעותית של ביקורת על הממשלה, ומשנה מהותית את האיזונים והבלמים המצויים במהות השיטה המשטרית בישראל.

צעד משמעותי נוסף בהקשר זה הוא השתקת קולות ביקורתיים בתוך ישראל וצמצום חופש הביטוי הפוליטי.³² בכלל זה, צעדים נוספים מעבר להגדרת ארגונים פלסטינים כארגוני טרור כפי שכבר נעשה על ידי הממשלה הקודמת, וכן, פגיעה בארגוני זכויות אדם והחברה האזרחית הישראלים המבקרים ומאתגרים את מדיניות הממשלה בשטחים הכבושים תוך סימונם כלא לגיטימיים. פגיעה זו עשויה לבוא לידי ביטוי באמצעות חקיקה שתטיל מס על תרומות מ"יישיויות מדיניות זרות", בכדי לפגוע כלכלית בארגונים ובמטרה להביא לפגיעה בעבודתם ואף לסגירתם,³³ אך יכולה להתבטא גם בשלל יוזמות אחרות שמטרתן דה לגיטימציה ופגיעה בפעילות או במימון של הארגונים.

²⁹ סעיף 29 מבוא להסכמים הקואליציוניים עם הציונות הדתית, עוצמה יהודית, ש"ס ויהדות התורה.

³⁰ סעיף 30 במבוא להסכמים הקואליציוניים עם הציונות הדתית, עוצמה יהודית, ש"ס ויהדות התורה.

³¹ סעיף 31 במבוא להסכמים הקואליציוניים עם הציונות הדתית, עוצמה יהודית, ש"ס ויהדות התורה.

³² סעיף 66 בקווי היסוד של הממשלה וסעיפים 82, 131, 135 בהסכם בין הליכוד ועוצמה יהודית.

³³ סעיף 136 בהסכם בין הליכוד ועוצמה יהודית.

סיכום

החזון הפוליטי שיוביל לסיפוח הגדה המערבית ויותר את הפלסטינים משוללי זכויות והגנות תורגם באמצעות ההסכמים הקואליציוניים לתוכנית עבודה סדורה המשתמשת בשפה מכובסת (euphemism) על מנת להציג מצג שווא של ממשל תקין. **חלקים נרחבים מחזון זה עלולים להתממש בקדנציה הנוכחית, אך חשוב להבין שגם אם רק חלק קטן מן הסעיפים שהוזכרו יגיעו לכדי יישום, צפוי שינוי משטרי בגדה המערבית ובעקבותיו פגיעה נוספת והדרדרות משמעותית בזכויות הפלסטינים החיים בה.**

על כן, את ההסכמים יש לבחון כמכלול שבו השלם עולה על סך חלקיו – בשם הריבונות יתבצע סיפוח המרחיב ומקבע את השליטה הישראלית בגדה המערבית; בשם "זכותו של העם היהודי על ארץ ישראל" וחיזוק ההתיישבות יקודם פיתוח דרמטי של ההתנחלויות אשר ירחיב את היקף הנוכחות הישראלית בגדה; בשם השוויון (בין ישראלים משני צדי הקו הירוק) תתרחש העמקת הפער בדינים שבמסגרתם נהנים המתנחלים מזכויות עודפות; בשם מערכה לאומית להשבת הביטחון האישי תצומצם האחריות של כוחות הביטחון, מה שיגביר את האלימות אליה חשופים הפלסטינים ויקשה עוד יותר על חייהם; ובשם המשילות והשבה לכאורה של האיזון הראוי בין הרשויות תוחלש הדמוקרטיה בתוך ישראל הריבונית, באמצעות שחיקת מערכת האיזונים והבלמים והשתקת ההתנגדות האזרחית למהלכי הממשלה.

כל האמור לעיל משמעותו חיזוק העליונות היהודית בגדה המערבית, דחיקה של התושבים הפלסטינים משטח C לצד נישול פלסטינים בעלי זיקה לקרקעות ופגיעה בזכות הקניין, התנערות מחובות הכוח הכובש תוך פגיעה בזכויותיהם של התושבים המוגנים והפרת הדין הבינלאומי. כך, עתידה הממשלה החדשה להפר הלכה למעשה את עקרונות הזמניות והנאמנות של דיני הכיבוש ולהעמיק את משטר האפרטהייד המתקיים בגדה.

הודעה על פי חוק: מסמך זה נכתב על ידי ארגונים שעיקר מימונם הוא מישויות מדיניות זרות. רשימת התורמים שלנו מפורטת באתר רשם העמותות ובאתרי האינטרנט שלנו. אנחנו גאים וגאות להיות ממומנים על ידי מדינות שסבורות כמונו, שהכיבוש הוא לא עניין פנים-ישראלי.